

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ В ЗМК

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	61 Журналістика
Рік підготовки:	1, 2
Семестр викладання:	1, 2, 3
Кількість кредитів ЄКТС:	5, 6, 5
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	залік, іспит, залік

Автор курсу та лектор:

к.філол.н. Кравченко Олена Леонідівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

доцент кафедри української філології та журналістики

krav18@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-050-036-39-32

телефон

Telegram за

номером телефону

месенджер

за розкладом

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу: Дисципліна «Культура мовлення в ЗМК» покликана сформувати у студентів уміння та навичок правильного володіння мовою, розвиток і вдосконалення відповідного рівня культури усного й писемного мовлення, які необхідні їм в опануванні майбутньої професії журналіста.

Результати навчання: Знати: основні поняття стилістики, стилістичні норми літературного мовлення, складові публіцистичного стилю; стилістичні ознаки мовних одиниць у текстах усіх стилів; стилістичні можливості мовних засобів; найдоцільніші фонетичні, лексичні, фразеологічні, словотворчі й граматичні засоби в усному та писемному мовленні відповідно до задуму, стилю й експресивно-емоційної спрямованості висловлювання, особливості конструювання стилістично довершеного тексту будь-якого стилю та жанру; закономірності функціонування української мови в різних сферах суспільного життя, у ситуаціях спілкування.

Вміти: користуватися лексикографічними працями для побудови усного мовлення різного стилю; відповідно до вимог сучасної української мови усно оформлювати своє висловлювання; оволодіти стилістичними нормами літературного мовлення, виробити вміння й навички визначати стилістичні ознаки мовних одиниць у текстах усіх стилів; оцінювати стилістичні можливості мовних засобів; свідомо добирати найдоцільніші фонетичні, лексичні, фразеологічні, словотворчі й граматичні засоби в усному та писемному мовленні відповідно до задуму, стилю й експресивно-емоційної спрямованості висловлювання, навчитися конструювати стилістично довершений текст будь-якого стилю та жанру; розкривати закономірності функціонування української мови в різних сферах суспільного життя, у ситуаціях спілкування; виявляти зумовленість мовних особливостей тексту компонентами реального комунікативного акту.

Передумови до початку вивчення: Базові знання, отримані при вивченні дисципліни «Орфографія, пунктуація».

Мета курсу (набуті компетентності)

Унаслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей, як:

- ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- ЗК06. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями;
- ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою;
- СК02. Здатність формувати інформаційний контент;
- СК03. Здатність створювати медіапродукт;
- СК05. Здатність ефективно просувати створений медійний продукт.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Орфоепія і риторика.	1/2	Орфоепічні норми та їхнє суспільне значення. Орфоепія і культура усного мовлення. Техніка мови. Будова мовного апарату. Вправи для дихальної та артикуляційної систем. Основні причини відхилень від правильної вимови. Типи вимовних помилок.	Участь в обговоренні Презентація
2.	Система голосних звуків у сучасній українській мові.	2/2	Основні причини відхилень від правильної літературної вимови. Основні вимовні норми в системі українського вокалізму. Вимова звуків А, О, У, И, І. Тренування голосних звуків у словах і віршованих текстах.	Участь в обговоренні Тренувальні вправи
3.	Фонологічні особливості приголосних.	2/2	Приголосний Й та його варіанти [j], [j̥]. Вимова приголосного В та його варіантів [v], [v̥]. Вимова приголосного Ф. Вимова шумних дзвінких приголосних Б, Д З, Ж. Вимова дзвінких приголосних у складі префіксів і прийменників. Вимова звуків Г, Г. Вимова африкат. Вимова сполучень приголосних. Дисиміляція. Спрощення.	Участь в обговоренні Тренувальні вправи
4.	Вимова м'яких, пом'якшених приголосних.	3/2	Вимова м'яких передньоязикових приголосних Т', Д', Н', Л'. Вимова альвеолярного [r]. Скоромовки й чистомовки на вимову [r], [l]. Вимова губних та губних напівпом'якшених. Вимова шиплячих. Шиплячі напівпом'яшені. Скоромовки й чистомовки.	Участь в обговоренні Тренувальні вправи
5.	Наголос в українській мові.	3/2	Наголошування різних частин мови. Вправи для вивчення словесного наголосу. Відмінності в нормативності української та російської мов. Вимова українських і російських голосних і приголосних, в яких найчастіше порушується нормативність. Відмінності синтаксичних норм слововживання.	Участь в обговоренні Тренувальні вправи
6.	Ораторський голос та методика його постановки.	3/4	Фонаційне дихання та методика оволодіння ним. Голосові резонатори. Висота, тембр, гнучкість голосу. Діапазон голосу та методика його розширення. Голосові реєстри та методика їх опанування.	Тренувальні вправи
7.	Темп і ритм усного мовлення.	3/3	Інтонаційна диференційованість інформаційного, аналітичного та художньо-публіцистичного теле-, радіомовлення. Діалогічні жанри в	Тренувальні вправи

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			українському телевізійному мовленні.	
8.	Теоретичний вступ до стилістики.	2/4	Стилістика як навчальна дисципліна. Предмет і завдання стилістики. Основні структурні компоненти і стилістичні можливості мови. Структура стилістики (теоретична стилістика: стилістика ресурсів функціональна стилістика, зіставна і порівняльна стилістики, історична стилістика, діалектна стилістика, стилістика тексту). Методи стилістичного дослідження. Зв'язок стилістики з іншими дисциплінами.	Участь в обговоренні
9.	Фоностилістика	2/4	Завдання фоностилістики. Частота вживання голосних і приголосних, їх співвідношення у текстах різних стилів. Звукові повтори (епіфора, анафора, алітерація, асонанс, рима). Віршований розмір. Основні засоби ритміки прозового тексту. Звуковідтворення та звуконаслідування.	Участь в обговоренні Аналіз журналістських матеріалів Презентація
10.	Фоностилістика	2/4	Завдання фоностилістики. Частота вживання голосних і приголосних, їх співвідношення у текстах різних стилів. Звукові повтори (епіфора, анафора, алітерація, асонанс, рима). Віршований розмір. Основні засоби ритміки прозового тексту. Звуковідтворення та звуконаслідування.	Участь в обговоренні Аналіз журналістських матеріалів
11.	Стилістичні функції лексичних засобів	2/4	Стилістична диференціація української лексики. Стилістичне використання багатозначності. Стилістичні можливості омонімії, синонімії, антонімії. Паронімія як стилістичний засіб і вада тексту. Стилістичне використання запозиченої лексики, неологізмів, архаїзмів, професіоналізмів, арготизмів, просторічної лексики. Стилістичне використання в мові ЗМІ іншомовних слів, неологізмів, історизмів і архаїзмів, діалектизмів. Лексичні та граматичні росіянізми. Канцеляризми та штампи в мові ЗМІ.	Участь в обговоренні Аналіз журналістських матеріалів
12.	Стилістичні функції фразеологізмів	2/4	Стилістична класифікація фразеологізмів. Міжстильові, розмовно-побутові, фольклорні, народнопоетичні та книжні. Семантико-структурні особливості фразеологізмів та їх стилістичні можливості. Видозміни	Участь в обговоренні Аналіз журналістських матеріалів

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			(трансформації) фразеологічних одиниць з певною стилістичною настановою. Проблеми перекладу фразеологізмів.	
13.	Стилістичне використання засобів словотвору	2/4	Стилістичні ресурси дериватологічних засобів та їх стильова диференціація. а) морфологічного словотвору (основоскладання). б) морфолого-синтаксичного словотвору (перехід однієї частини мови в іншу); в) лексико-семантичного; г) лексико-синтаксичного.	Участь в обговоренні Аналіз журналістських матеріалів
14.	Стилістичне використання іменників і прикметників	2/4	Стилістичні ресурси категорії роду, числа, іменника. Власні й загальні іменники. Ступені порівняння стягненні і нестягненні форми прикметника.	Участь в обговоренні Аналіз журналістських матеріалів
15.	Морфологічні засоби стилістики	3/4	Стилістичне використання числівників. Стилістичне використання займенників. Стилістичні аспекти дієслівних категорій.	Участь в обговоренні Аналіз журналістських матеріалів
16.	Стилістичний синтаксис	4/6	Стилістичні властивості порядку слів у реченні. Стилістичне використання координації підмета й присудка. Узгодження означення. Варіанти форм, пов'язані з керуванням.	Участь в обговоренні Аналіз журналістських матеріалів
17.	Стилістичні можливості синтаксису	4/6	Стилістичні можливості простого речення. Стилістика складного речення. Стилістичні ресурси: а) однорідних членів речення; б) відокремлених членів речення; в) звертання; г) вставних і вставлених конструкцій, прямої і непрямої мови; д) монологічного, діалогічного та полілогічного мовлення. Стилістичне використання синтаксичних синонімів та паралельних синтаксичних конструкцій. Складні речення в мові ЗМІ.	Участь в обговоренні Аналіз журналістських матеріалів

Рекомендована література

Базова

1. Гладішева А. О. Сценічна мова: дикційна та орфоепічна нормативність : навч. посіб. Київ : Червона Рута-Турс, 2011. 265 с.
2. Єлисовенко Ю. П. Ораторське мистецтво: постановка голосу й мовлення : навч. посіб / за ред . В. В. Різуна. Київ : Атіка, 2008. 204 с.

3. Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови: навч. посіб. Львів: ПАІС 2007. 400 с
4. Козаченко Г. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посібник. Київ : ВСВ «Медицина», 2013. 336 с. Культура писемного ділового мовлення. URL: <http://www.linguistika.com.ua>
5. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилiстика української мови / за ред. Л. І. Мацько. Київ : Вища школа, 2003. 462 с.
6. Микитюк О. Р. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма : навч. посібник. – 2-ге вид., доповн. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2012. 440 с.
7. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного. Київ : Либідь, 2013. 360 с.
8. етарчук І.В., Дяків Т.Є. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. для підготовки до іспитів. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 186 с.
9. Український правопис. Схвалено Кабінетом Міністрів України (Постанова № 437 від 22 травня 2019 р.). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>
10. Шутак Л.Б. Культура професійного спілкування: контрольні вправи і тестові завдання : [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів I – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, А.В. Ткач, Г.В. Навчук. Чернівці : Видавництво БДМУ, 2012. 182 с.

Допоміжна література

11. Державна мова – мова професійного спілкування. URL: <http://www.studopedia.info>
12. Касім Г. Ю. Нові фемінітиви в сучасних українських ЗМІ. Слов'янський збірник. 2018. № 22. URL: <http://slovzbir.onu.edu.ua/article/view/145401>
13. Ладика І. Фемінітиви в українській пресі: „за” і „проти”. День. 2019. 29 березня. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/blog-lshzh/feminityvy-v-ukrayinskyh-media-za-i-proty>
14. Луковенко Т. Явище паронімії в українській мові. URL: Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/15353/1/27-123-126.pdf>
15. Малахова О. А. Фемінітиви – не данина моді, вони властиві українській мові як системі. URL: <http://womo.ua/olenamalahova/>
16. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Українська медична термінологія в професійному спілкуванні. Лексико-стилістичні норми. Словники у професійному спілкуванні. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовної культури. URL: <http://intranet.tdmu.edu.ua/>
17. Сидоренко Н. М. „Гендерний монолог” української „урядової” преси. Інститут журналістики. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=108>
18. Туровська Л. В. Термінологія і мова спеціального призначення: зони перетину. URL: http://term_in.org/goods/15-1-1-1/category/id110/
19. Шеховцова Н. А. Фемінітиви в українській пресі. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство). 2017. Вип. 9. С. 143–146.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	20
Аналіз журналістських матеріалів	30
Презентація	20
Залік	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання практичних завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим. Результати навчання студентів оцінюються викладачем об'єктивно. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Завдання і заняття:

Усі завдання, передбачені програмою курсу, мають бути виконані своєчасно й оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. Через поважну причину (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни відпрацювання можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти приходять до аудиторії відповідно до розкладу, не запізнюючись.

Під час занять студенти:

не залишають аудиторію без дозволу викладача;

коректно поведуться між собою;

вільно висловлюють свої погляди;

не заважають викладачеві проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

не послуговуються зовнішніми джерелами інформації, які заборонено використовувати під час виконання роботи);

не можуть розмовляти з іншими студентами та порушувати режим тиші в аудиторії;

мають право на отримання від викладача роз'яснень про причини отримання низької/незадовільної оцінки.